

Riktlinje för politiskt förtroendevaldas arbetsmiljö

Riktlinje

Diarie-/dokumentnummer: KS2019/1699

Ersätter tidigare beslut: Kommunstyrelsen 2016-11-16 § 412/2016

Beslut: 2019-12-11 Kommunstyrelsen § 449/2019

Giltighetstid: 2023-12-31

Dokumentansvarig: HR-chef

Riktlinjer för politiskt förtroendevaldas arbetsmiljö

Som förtroendevald försvarar du i varje stund yttrandefrihet och demokrati. Samtidigt är du en offentlig person och kan utsättas för indirekta och/eller direkta hot, trakasserier eller kränkande särbehandling. Det kan vara föranlett av förestående beslut eller redan fattade beslut där medierapportering eller diskussioner på sociala medier har skett i en viss fråga som föranleder personer att rikta sitt hat, sin besvikelse och ilska mot förtroendevalda som delaktiga.

Dessa riktlinjer är utformade som ett stöd med verktyg för att kunna hantera uppkomna situationer och sammanhang. De ska ses som ett stöd till dig som förtroendevald för att motverka våld, hot, hat, trakasserier eller kränkande särbehandling.

Syfte

Detta styrdokument syftar till att ge förtroendevalda och partier konkreta råd om förebyggande insatser och handlingsberedskap för de situationer som en politiker kan utsättas för eller hamna i. Den gäller förtroendevalda med uppdrag inom Kungälv's Kommun.

Styrdokumenterna "Policy för politiskt förtroendevaldas arbetsmiljö" och "Riktlinje för politiskt förtroendevaldas arbetsmiljö" är ett komplement till "Handlingsplan vid kränkande särbehandling, trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier" där kommunens ansvar och gränsdragning framgår. Detta styrdokument ska öka förståelse och egenförmåga hos varje förtroendevald och politiskt parti vad gäller hanteringen av hot och våld, trakasserier och kränkande särbehandling mot förtroendevalda.

Om förtroendevald blir utsatt för hot, våld, trakasserier eller kränkande särbehandling

Politiken omfattas inte av arbetsmiljölagen, vars främsta uppgift är att på ett systematiskt sätt förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet samt även i övrigt uppnå en god arbetsmiljö.

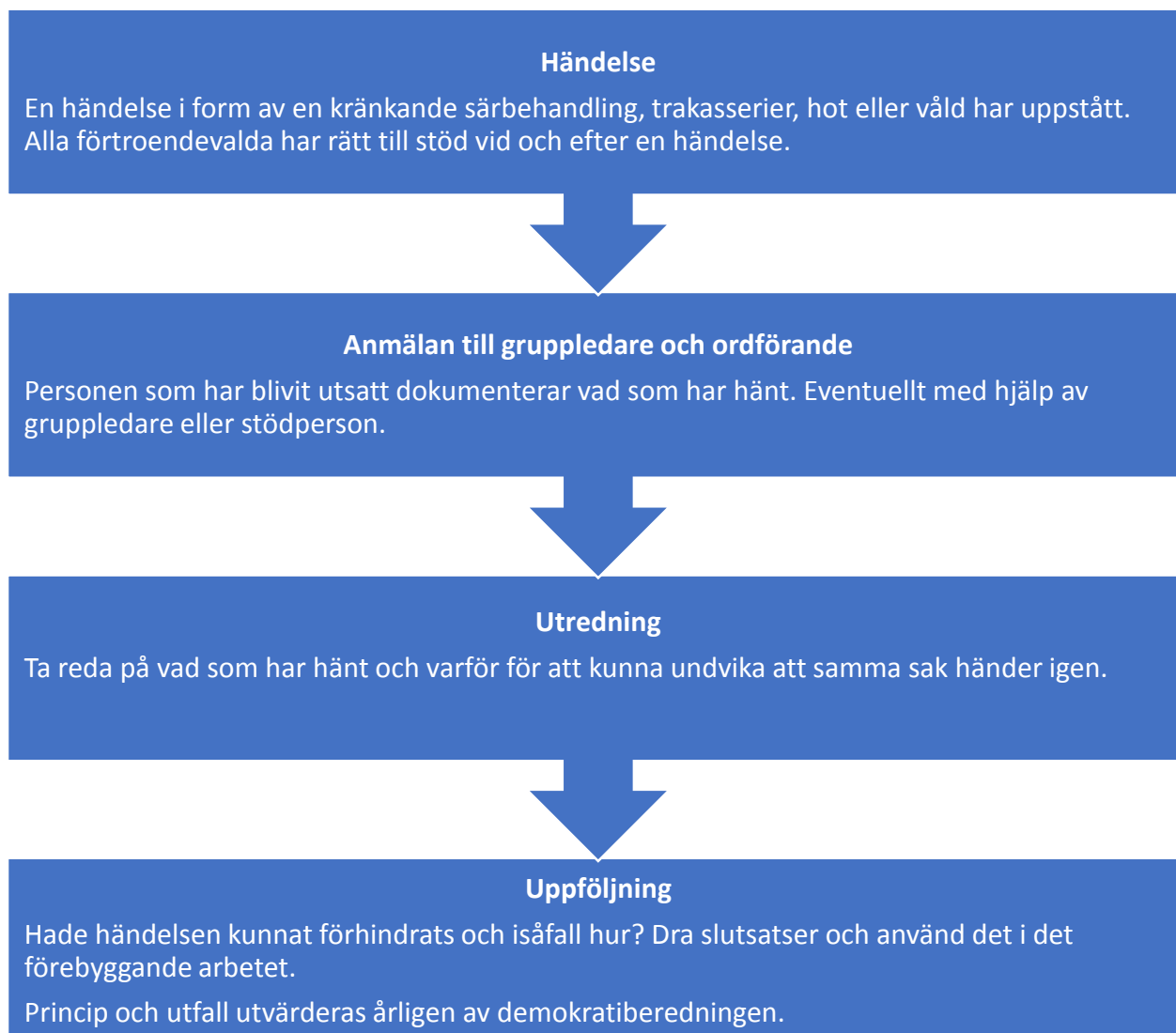
För att undvika en normförskjutning inom demokrati och yttrandefrihet bör förtroendevalda ha en trygghet, en plattform och en strukturerad ordning för att kunna utöva sitt politiska uppdrag oavsett parti. Partiets storlek eller resurser ska inte vara avgörande för i vilken grad en förtroendevald får det stöd eller den hjälp som behövs i den uppkomna situationen för att utöva sitt politiska förtroendeuppdrag.

Samtalstonen i politiken

Förtroendevalda ska ha ett gott bemötande gentemot kommunens medarbetare och har ett ansvar enligt beslutad "Handlingsplan vid kränkande särbehandling, trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier". Enligt definitionen i AFS 2015:4 är kränkande särbehandling: "Handlingar som riktas mot en eller flera arbetstagare på ett kränkande sätt och som kan leda till ohälsa eller att dessa ställs utanför arbetsplatsens gemenskap". Kränkande särbehandling ska inte sammanblandas med meningsskiljaktigheter eller konflikter i sakfrågor som hör hemma såväl bland politiker som tjänstemän.

Hantering av händelser

Det är viktigt att ha bra rutiner och kunskap för att arbeta systematiskt och ta hand om den drabbade och att följa upp händelser för att kunna förhindra att det händer igen. Hantering av händelser sker enligt nedan:

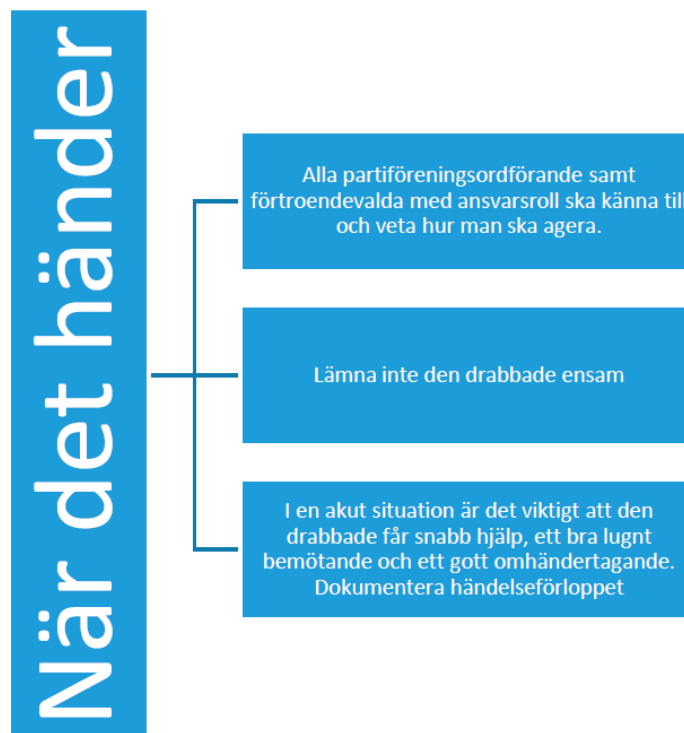
Akuta situationer hot, våld eller trakasserier

Det är vanligt med osäkerhet när man själv ställs inför situationer med hot eller våld. Det är bra att lära känna tillit till sin egen förmåga och hantera en hotfull eller våldsamt situation om den skulle uppstå. Larma vid behov andra personer på lämpligt sätt. Genom att bemöta aggressioner på ett sansat sätt minskas risken för våld och hot. Försök behålla lugnet och bemöt personen med respekt. Tala om att polisanmälan kommer att göras om den aggressive fortsätter med sitt hotfulla beteende.

Definition av hot och våld

Hot – en handling med eller utan vapen, eller ett uttalande som är ägnat att skapa fruktan för någons säkerhet

Våld – en handling som medför skada fysiskt eller psykiskt för den som blivit utsatt

Polisanmälan

- Våld, hot och allvarliga trakasserier ska alltid polisanmälas. Vid pågående brott ring Polisen på 112, annars ring 114 14. Vid akut situation var beredd att tala om vem du är, var du befinner dig och vad som hänt.
- Vid fysisk skada - uppsök alltid akutmottagning för omhändertagande och dokumentation.
- En rädsla för att bli utsatt för repressalier kan vara en orsak att personen inte själv vill göra anmälan. Av det skälet kan partiet eller kommunen stå som anmälare. Den drabbade bör dock vara medveten om att den hotande personen (förövaren) i allmänhet inte har några svårigheter att förstå vem som ytterst ligger bakom att han/hon har blivit polisanmäld.
- Förtroendevalda har rätt att begära att polisanmälan blir åtkomstskyddad. Detta innebär att endast de tjänstemän hos polisen som är berörda och arbetar med ditt ärende kan ta del av innehållet.
- Det är viktigt att påtala att man utsatts i sin funktion som förtroendevald. Polisen ansvarar då efter polisanmälan för att göra en riskanalys.

Personsäkerhetsåtgärder

- Polisen gör efter polisanmälan som avser förtroendevalda en riskanalys och rekommenderar, om det behövs, åtgärder för att höja personsäkerheten. Om hotbilden bedöms hög kan

förtroendevalda som hotas komma att omfattas av Polisens personsäkerhetsarbete och få möjlighet till mer långtgående skyddsåtgärder.

- Hot, våld och allvarliga trakasserier ska även rapporteras till kommunens säkerhetsorganisation, då dessa ska känna till att en polisanmälan har upprättats.
- Kontakta partiets ordförande för att de ska kunna utföra sina åtgärder. Skyddsåtgärder är inte generella utan avgörs utifrån de specifika förutsättningarna i de enskilda fallen. De bör grundas på Polisens riskanalys och en samverkan bör ske mellan partiet, Polisen och kommunens säkerhetsorganisation för att klargöra rollerna. Av det skälet finns heller inga generella råd kring skyddsåtgärder i denna checklista.
- Informera närmaste partikollegorna och din gruppledare om situationen för att öka förståelsen och skärpa uppmärksamheten. Även grannar och personal vid skola/förskola kan behöva informeras. Bedöm hur mycket de måste känna till, och ta hjälp av din kontakt hos Polisen om du är osäker.
- Diskutera aldrig frågor som rör det egna skyddet offentligt eller i media.

Partiets åtgärder

- Partiet gör tillsammans med den utsatte en bedömning av situationen och planerar eventuella åtgärder utifrån Polisens rekommendationer tillsammans med kommunen och Polisen.
- Rådgör med kommunens säkerhetschef/säkerhetssamordnare om behovet av eventuella åtgärder i kommunens lokaler.
- I samband med att förtroendevalda utsätts för hot, allvarliga trakasserier eller våld kan det finnas behov av krishantering, till exempel samtal med psykolog eller liknande, för den enskilde. Partiet bör då i samråd med Kungälv's Kommun utforma stöd till den förtroendevalda och förmedla lämpliga kontakter samt erbjuda professionell hjälp till den som utsatts, om så önskas.
- Ger den information till berörda i partiet som de bedömer lämpligt i anslutning till det inträffade.
- Ansvarar för kontakt med media kring den uppkomna händelsen. Tänk på att aldrig diskutera frågor som rör skyddet offentligt.
- Partierna bör ha en organisation för bedömning av hur händelsen påverkar frågan som utgör grunden för hotet eller den förtroendevaldas uppdrag som utgör bakgrunden till hotet och hur det ska hanteras.

Egna åtgärder för förtroendevalda

- Spara all information och dokumentation kopplat till varje tillfälle/aktivitet/situation rörande hot och våld, trakasserier och kränkande särbehandling som förtroendevald utsätts för brevledes, i dator, mobiltelefon eller annan plattform som kan användas som bevismaterial, även om informationen skrivits på papper. Anmäl händelse till gruppledare samt ordförande inom respektive parti.
- Kränkande särbehandling ska hanteras genom tillbudsanmälningar och utgör därmed en del av ett systematiskt arbete med att förbättra den politiska arbetsmiljön.

- Ta en skärmdump på det upplevda hotet/kränkningen i det fall att någon återkallar ett mail eller på något sätt raderar meddelandet. Spara länken till bloggen/hemsidan. Notera datum och klockslag när du mottog/upptäckte meddelandet.
- Kontakta snarast partiets gruppleddare/ordförande för samråd och stöd avseende bedömning av åtgärder, eventuellt hot, behov av lämpliga akuta skyddsåtgärder med mera. Mer långsiktiga skyddsåtgärder ska planeras i samråd med Polisen.
- Följ de råd som du får av partiet, kommunens säkerhetsorganisation eller Polisen. Kom ihåg att den enskilde alltid har det primära ansvaret för sin säkerhet. Genom att öka säkerhetsmedvetandet kan riskerna att utsättas för brott minska.

Stöd i rättsprocessen

Den som drabbas av hot, våld eller allvarliga trakasserier har i de allra flesta fall rätt att ta med en stödperson vid besök hos Polisen. Den drabbade bestämmer själv vem som ska vara stödperson. Det kan exempelvis vara en vän, en partikollega eller någon från en brottsofferjour. Den som drabbats kan även få ett målsägandebiträde, ett så kallat juridiskt biträde. Om det beviljas är det kostnadsfritt. Målsägandebiträdet ger stöd genom hela den juridiska processen. Eventuellt önskemål om målsägandebiträde ska framföras till polis eller åklagare i tidigt skede, helst vid anmälan.

Förebyggande insatser

De politiska partierna bör skapa interna rutiner för att hantera inträffade händelser och tillbud. Anmälda tillbud går för kännedom till berört partis gruppleddare och ordförande. Rutinerna bör vara av både förebyggande och uppföljande karaktär. Princip och utfall utvärderas årligen av demokratiberedningen för uppföljning av de demokratiskt valdas arbetsmiljö, genom att gruppleddare lämnar avpersonifierade inkomna anmälningar för det aktuella året.

Riskinventering bör göras av de förtroendevalda inom partiet för presumtiva situationer, både vad avser särskilt känsliga frågor och vad gäller särskilt utsatta uppdrag, där hot och våld kan uppstå mot de förtroendevalda eller mot deras anhöriga. Samråd sker med kommunens säkerhetsorganisation. I en samverkan mellan partiet, kommunen och den förtroendevalda bedöms vilka förebyggande åtgärder som är lämpliga. Partiet bör även ha uppsikt över vad som skrivs i till exempel sociala medier om politiken och de förtroendevalda.

Genom att själv som förtroendevald inventera din arbetssituation och vara uppmärksam på vilka politiska frågor som är aktuella kan du förebygga händelser.

Nedanstående punkter är en handledning i det förebyggande arbetet

- Tänk igenom din aktuella arbetssituation och fundera över på vilket sätt ditt offentliga uppdrag kan medföra hot och risker.
- Använd anpassade besöksrum på plan 2, Kundcenter, när du tar emot externa besök.
- Vid möten med upprörda, uppretade individer, tänk på att ha en reträttväg. Sätt dig närmast dörren, se till att det inte finns några tillhyggen tillgängliga och att du har möjlighet att begära hjälp om något skulle inträffa. Om du vet att det är ett känsligt möte, be någon att vara med.
- Undvik att skapa vardagliga rutiner genom att till exempel variera restider liksom resvägar och butik du handlar, i den mån det är möjligt.
- I den mån det går att planera, ta bara diskussion med en orolig/irriterad person när det finns flera personer i närheten och helst när alla är förberedda och överens om hur konflikten bör hanteras.

Råd om vad som kan göras i bostaden vid misstanke om trakasserier, hot eller våld

En stor del av din tid tillbringas i bostaden. Det är därför angeläget att där vara uppmärksam över vilka insatser som kan vara förebyggande.

Förbered dig mentalt och ha alltid en plan för hur du ska agera i en akut hotsituation. Tänk igenom vart du kan ta vägen och hur du snabbt kan komma undan och larma Polisen.

När en situation uppstår: Kontakta i första hand kommunens säkerhetsansvarige i ett tidigt stadium för att diskutera ett eventuellt hot innan situationen eskalerar. Om du varit utsatt för ett brott, rekommenderas du att alltid kontakta Polisen. Partiet gör tillsammans med den utsatte en bedömning av situationen och planerar eventuella åtgärder utifrån Polisens rekommendationer tillsammans med kommunen och Polisen.

Följande kan göras i bostaden, vid misstanke om trakasserier, hot eller våld:

- Gör sikten fri runt bostaden, klipp ner höga buskage.
- En upplyst yttermiljö, till exempel med rörelsedetektorer, bidrar till att öka din säkerhet. Titta hur det ser ut kring din bostad. Finns det något som kan underlätta för en hotaktör att komma in? Kan du lätt ta dig därifrån om du behöver?
- Se över så att du har ett bra skalskydd med godkända lås och ändamålsenliga dörrar och fönster.
- Sätt upp brandvarnare och ha redskap lättillgängliga mot brand, till exempel brandfilt och brandsläckare.
- Var uppmärksam på okända besökare och fordon eller andra avvikande förändringar i närmiljön.
- Installera tittöga i ytterdörren om du inte annars har möjlighet att se vem som knackar på.
- Göm inte nycklar åt dig själv eller någon annan. De kan hittas av fel person, och det finns risk att någon ser dig gömma dem.
- Lämna aldrig ifrån dig nycklarna till någon som du inte litar på.
- Byt låscylindrar om du inte är helt säker på var du har alla nycklar till bostaden, eller om det finns risk att någon gjort en kopia.

Råd kring transporter vid misstanke om trakasserier, hot eller våld

- Undvik att parkera på ensamma platser eller att färdas på enslig gång-, cykel eller bilväg om du tror att du av någon anledning kan bli hotad.
- Skaffa billarm och parkera på säkra och övervakade platser.
- Variera var du parkerar bilen.
- Informera anhöriga och någon på arbetsplatsen vart du ska, resväg, tider och färdväg.
- Tänk på vilka fordon du kör eller åker med i. Om du syns i en bil är det lätt att ta reda på vem ägaren är med hjälp av registreringsnumret, och på så vis nå dig.

Posthantering vid misstanke om trakasserier, hot eller våld

Använd utvändigt monterad brevlåda istället för brevinkast i lägenhet eller låsbar brevlåda i villa.

Post som levereras till din bostad kan utgöra ett hot. Kontrollera alltid din post och informera även familjen att vara uppmärksam på det som kommer i brevlådan. Var därför särskilt uppmärksam på försändelser som avviker från det normala. Rör inte försändelser eller föremål du inte känner igen. Be bud som levererar brev/paket att visa legitimation.

Var misstänksam om du i din post upptäcker att:

Formen är sned, bucklig eller på annat sätt märkligt oregelbunden, har olje- eller fettfläckar/annan missfärgning, brevet eller paketet är överfrankerat, avger ljud eller har otydlig avsändare men tydlig mottagare eller om försändelsen levereras på ett onaturligt sätt.

Undvik i så fall att röra eller vara nära försändelsen och öppna den inte. Ring 112- begär polis.

Kommunikation vid utsatthet

- Om du använder sociala medier rekommenderas du att enbart berätta vad du har gjort och inte vad du ska göra. Berätta aldrig om en vän eller partikollega, checka inte in (stäng av platstjänster), välj vem som ser vad, skilj på privat och offentligt, använd sunt förnuft och tänk lite kritiskt kring vad du delar med dig av. Vid oönskade kontakter eller onormalt intresse – värdera inte allvaret själv utan för en dialog med kommunens säkerhetsansvarige som kan bistå med råd.
- Använda inte din privata e-postadress som kontaktlänk med medborgarna.
- Ha uppsikt över datorer, mobiltelefoner, surfplattor och annan teknisk utrustning. Förvara dem alltid säkert och använd skärmlås.

Säkrare telefonvanor vid utsatthet

- Skaffa hemligt nummer om du har fast telefon hemma.
- Använd ett oregistrerat kontantkort för privat bruk. Det är säkrare än hemligt telefonnummer via en telefonoperatör.
- Använd gärna en mobiltelefon som kan spela in samtal, och ta för vana att starta inspelning när du svarar i telefonen. Lär dig hur det fungerar att spela in ett samtal.
- Se till att mobiltelefonens batteri alltid är laddat och att kontantkortet har gott om samtalstid kvar.
- De flesta nya mobiltelefoner har nödnummer 112 inprogrammerat som går att ringa utan att låsa upp knapplåset. Kontrollera hur din mobiltelefon fungerar.
- Smarttelefoner (eller smartphones) har appar som lämnar spår. Om du måste ha en smarttelefon, stäng av funktioner som GPS och positioneringstjänster. Om du behöver hjälp att stänga funktioner som kan spåra dig, kontakta företaget där du köpt ditt abonnemang eller telefonens leverantör.
- Bär mobiltelefonen så att den är lätt att ta fram i en pressad situation.
- Använd telefonlås på mobilen. Lämna inte den eller annan teknisk utrustning utan uppsikt.

Handbok "Personlig säkerhet" för den som vill lära sig mer

Förtroendevalda rekommenderas att ta del av Säkerhetspolisens (SÄPO) handbok "Personlig säkerhet" (2009). Den ger omfattande råd avseende förebyggande åtgärder i hemmet, på arbetsplatsen, vid resor, för anhöriga och för den personliga integriteten. I handboken finns även råd för hur man kan hantera olika typer av hot. Där finns även bland annat checklistor för akuta åtgärder vid hot och våldssituationer, bombhot och misstänkta försändelser. Denna handbok ger en mer fullständig vägledning för dig som förtroendevald. Handboken finns publicerad i PDF-format på: <http://www.sakerhetspolisen.se> under fliken "publikationer".

Utöver handboken finns i denna checklista ett urval av allmänna råd som partiet och förtroendevalda rekommenderas att följa.

Viktiga telefonnummer

Akut behov av hjälp: (polis, ambulans och räddningstjänst): 112

Polis: 114 14

Utvecklingsledare Säkerhet: 0303-239696

Brottsförebyggare: 0702-86 40 90

Brottsofferjouren (BOJ) Kungälv: 0303-177 09

Samtalsstöd för medarbetare (SOS International) Tfn: 010-555 00 55

Sjukvårdsinformation

Giftinformationscentralen akut vid inträffade förgiftningstillbud: 112

Giftinformationscentralen i mindre brådskande fall – dygnet runt: 08-331 231

Sjukvårdsupplysning: 1177